

A pedagógiai diagnosztika új útjai és kihívásai

Selye János Egyetem, Komárno, Szlovákia, 2021.

DOI: [10.52092/gyosze.2023.3.7](https://doi.org/10.52092/gyosze.2023.3.7)

Borbélyová Diána 2021-ben megjelent könyve a pedagógiai diagnosztika témakörével foglalkozik. A diagnosztikus értékelés által megismerhetővé válik a gyermekek személyisége és teljesítménye, ami hozzájárul a pedagógiai tevékenység megtervezéséhez. Az elemzések segítik a javító-fejlesztő tevékenységek kialakítását. Már az 1970-es években foglalkoztatta a kutatókat a diagnosztikán belül két fontos irányzat, a tanulási nehézségek és az iskolaérettség vizsgálata (Vidákovich, 1990). Vidákovich Tibor 1990-ben írt könyve óta kevés tankönyvjellegű kiadvány jelent meg, olyan, ami egyszerre foglalkozik a többségi és a gyógypedagógiai diagnosztikus mérésekkel.

Az integráló intézmények a pedagógiai diagnosztika által a tanulók szükségleteinek megfelelő ellátást biztosíthatnak. A monográfia hozzájárul ahhoz, hogy a pedagógusok szélesebb körű rálátást kapjanak a gyógypedagógiai nevelésben részt vevő tanulók jellemzőire, a fejlődési sajátosságok mérésére, az óvodai és iskolai integrációra.

A *pedagógiai diagnosztika új útjai és kihívásai* című könyv ötvözi az elméletet és a gyakorlatot. Megismerhetjük a diagnosztika történetét és változásait, illetve az új kutatásokat és eredményeket. A kötet érdekessége, hogy határon túli, magyar nyelvű könyv, amely szlovák példákön és szabályozási rendszereken keresztül is bemutatja a diagnosztika aktuális kérdéseit.

Az *első fejezetben* definiálja a címben is megjelenő pedagógiai diagnosztika kifejezést, a diagnosztika, diagnosztizálás és a diagnózis kifejezések magyarázata után a történeti áttekintés következik, amelyben már a gyógypedagógia is megjelenik. Ezt követően a diagnosztizálás folyamatát, a diagnosztika funkcióját és a pedagógiai állapotmegismerés követelményeit ismerheti meg az olvasó.

A *második fejezet* tárgyalja a pedagógiai diagnosztika paradigmaváltását, az alapelveket és a különböző modelleket. A mai értelmezési kereteket ismerhetjük meg, amely tartalmazza a kritikai észrevételeket és a továbblépési lehetőségeket is.

A *harmadik fejezet* a gyakorlat számára is hasznos óvodai és iskolai differenciálással foglalkozik. A tanulók egyéni szükségleteit figyelembe véve kerül kialakításra a személyre szabott egyéni fejlesztés. Számos tanulmány kiemeli a korai fejlesztés fontosságát, ebben az életkorban a leghatékonyabbak a különböző fejlesztő programok (Podráczky, 2015).

A *negyedik fejezet* az óvoda-iskola átmenetet, a sikeres iskolakezdés feltételeit ismerteti. Először az iskolaérettség, az iskolai alkalmasság és iskolakészültség kifejezések megkülönböztetését és magyarázatát, valamint az érettség meghatározásához szükséges kritériumokat adja meg. A szerző ismerteti a szlovák iskolaérettségi vizsgálatot.

Az azonos életkorú gyermekek fejlettségbeli különbségeinek megismerése a gyógypedagógiai és a többségi pedagógia számára is kiemelt jelentőségű és kihívást jelentő feladat (Józsa, 2011, Gyurcsik et al., 2017). Azok a tanulók, akiknek az elemi alapkészségeik lassabb ütemben fejlődnek, lemaradnak társaiktól, és nehezebbé válik számukra az iskolai tanulás (Józsa & Fazekasné Fenyvesi, 2006a, 2006b).

Az *ötödik fejezet* az egyik leghosszabb rész, amely a pedagógiai diagnosztika különböző módszereit, az iskolai alkalmasság és iskolaérettség kérdéskörét és az ehhez alkalmazható tesztek mutatja be. A fejezet utolsó egysége a pedagógus szerepét, feladatait és kompetenciáit tartalmazza. Kiemeli a pedagógiai mérés-értékelés testelméleti fogalmait, a kutatómódszertani elemeket, mint az interjú, a kérdőív, a skála, a teszt, a megfigyelés. Az iskolaérettség mérésére alkalmas vizsgálóeljárás, a DIFER programcsomag (Diagnosztikus fejlődésvizsgáló és kritériumorientált fejlesztő rendszer) – amit eredetileg 4-8 éves, többségi gyermekek számára alakítottak ki (Nagy et al., 2004) – a gyógypedagógia számára is fontos eszközzé vált, hiszen a tanulásban akadályozott tanulók teljesítményének mérésére is alkalmas (Józsa & Fazekasné Fenyvesi, 2006a, 2006b).

A Szlovákiában alkalmazott megismerőeljárások közül az alábbiakat emeli ki a szerző: 1) az iskolaérettség orientációs tesztje (Orientáčnyý test školskej zrelosti), 2) a dán rajzteszt, 3) az iskolakészültség orientációs vizsgálata (Orientáčná skúška pripravenosti na školu). A negyedik Borbélyová és Špernáková mérőeszköze (Testovanie školskej pripravenosti v pedagogickom kontexte), ami nem standardizált és csak szlovák nyelven érhető el. A tesztek leírása mellett az értékelési szempontokat is megismerhetjük.

A *hatodik fejezet* a sajátos nevelési igényű tanulók fogalmát, az integráció és az inklúzió kialakulását, a szlovák gyakorlatot és az intézményi fejlesztést mutatja be.

A *hetedik és egyben utolsó fejezetben* olvashatunk a beilleszkedési, tanulási és magatartási zavarokról és a fejlesztési módszerekről.

A *pedagógiai diagnosztika új útjai és kihívásai* című kötet átfogó képet ad arról, hogyan fejlődött a pedagógiai diagnosztika az évek alatt, milyen módszerek állnak rendelkezésre a tanulók megismerésére. A fejezetekben bemutatott példákon keresztül képet alkothatunk a szlovákiai oktatásról. A monográfia több szempontból is különösen meghatározó. Kevés olyan szakirodalom áll rendelkezésre, amely egyidejűleg tárgyalja a többségi és a gyógypedagógiai diagnosztikus méréseket. A könyv felhasználása, mint egy mérési folyamat, többféle aspektusból megközelíthető; attól függ, hogy milyen céllal szeretnénk használni, ezáltal a hallgatók, gyakorló pedagógusok és a kutatók számára is nagyon hasznos lehet. A könyv eredetileg a szlovákiai magyar nyelvű pedagógusképzés számára készült tankönyvnek, de a hazai pedagógusképzésben, gyógypedagógusképzésben is jól felhasználható lehet.

IRODALOMJEGYZÉK

- Borbélyová D. (2021). *A pedagógiai diagnosztika új útjai és kihívásai*. Selye János Egyetem.
- Gyurcsik, A., Fehér, O., & Földi, F. (2017). Az iskolaérettség mérésének összehasonlítása Magyarországon és Szerbiában. *Gyermeknevelés*, 5(3), 93–100. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2017.3.93.100>
- Józsa K. (2011). Híd a többségi és a gyógypedagógia között: a DIFER Programcsomag. In Papp G. (Ed.), *A diagnosztól a foglalkozási rehabilitációig*. (pp.37–58). Eötvös Kiadó.
- Józsa K., & Fazekasné Fenyvesi M. (2006a). A DIFER Programcsomag alkalmazási lehetősége tanulásban akadályozott gyermekeknél – I. rész. *Gyógypedagógiai Szemle*, 34(2), 133–141.
- Józsa K., & Fazekasné Fenyvesi M. (2006b). A DIFER Programcsomag alkalmazási lehetősége tanulásban akadályozott gyermekeknél – II. rész. *Gyógypedagógiai Szemle*, 34(3), 161–176.
- Nagy J., Józsa K., Vidákovich T. & Fazekasné Fenyvesi M. (2004). *DIFER Programcsomag: Diagnosztikus fejlődésvizsgáló és kritériumorientált fejlesztő rendszer 4–8 évesek számára*. Mozaik Kiadó.
- Podráczy J. (2015). A kisgyermeknevelés jelentősége, helyzete és perspektívái. In Podráczy J. (Ed.), *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 1.* (pp. 57–82). Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar.
- Vidákovich T. (1990). *Diagnosztikus pedagógiai értékelés*. Akadémiai Kiadó.

Földi Fanni